

Küreselleşme, Liberalizm ve Ulusalçılık (I)

İçeriği Yazan: [Mehmet ÇAĞIRICI](#) [1] Zaman: Per, 28/03/2013 - 17:22

Yazar Bloğuna Ekle: Yazarlar Bloğunda Görünmesin

Son on yılın medyada en çok dolaşan kavramı “**Küreselleşme**” idi. Fakat son zamanlarda küreselleşmeden artık eskisi kadar pek bahsedilmiyor. Buna karşılık Büyük Ortadoğu Projesi, Arap Baharı, Açılım vs. gibi ilginç kavramlar gündemimizi meşgul ediyorlar.

Küreselleşme nedir? Küreselleşmenin **Liberalizmle** ne ilişkisi var? Küreselleşmenin **Ulusalçılık** ile de bir alakası var mı? Türkiye için küreselleşme hangi anlamı taşıyor? Küreselleşme kavramıyla ilgili bir dizi soru, hâlâ kafalarımızı kurcalamaktadır.

AKP hükümetinin “Açılım” politikasıyla **işbirlikçi gerici**lerin ve **bölücülerin ortak olarak** Türkiye’de yaktıkları **siyasi yangın** devam ederken, biz biraz da siyasetin temel kavramlarıyla meşgul olalım istedik. Çünkü içinde bulunduğumuz siyasi ve toplumsal durumu çok daha iyi anlayabilmek için bazı temel kavramların çok daha iyi değerlendirilmeleri gerekiyor.

Asıl konumuza girmeden önce **siyaset ile ekonomi arasındaki ilişkiye** de bir göz atmakta yarar var. Çünkü bu yazının başlığında sözünü ettiğimiz kavramlar, hem siyaset hem de ekonomi ile doğrudan bağlantılı olan kavramlardır.

Ekonomi, bir toplumun varoluşunun ön koşuludur. Yani insanoğlu yaşayabilmesi için kendi yaşam koşullarını kendisi üretmek durumundadır. İnsanı hayvandan ayıran en önemli özelliklerden bir tanesi budur. İhtiyaçların giderilmesi için üretilen mal ve hizmetlerin hem üretimi için gerekli olan enerji, işgücü, makinalar, ham ve ara maddeler vs. hem de üretimin sonuçları olan ürünler, modern toplumlarda ticaret ve piyasalar üzerinden dağıtılırlar. Üretim, dağıtım, tüketim ekonominin belli başlı alanları ve aşamalarıdır.

Her toplum ekonomisini belli kurallarla düzenlemek zorundadır. Örneğin üretim, ulaşım, iletişim araçlarının, ham ve ara maddelerin mülkiyeti nasıl olacak? Mal ve hizmetlerin fiyatı, ticaret ve sermaye dolaşımı için zorunlu olan parayı kim ve ne kadar basacak? Toplumda nüfus artışıyla ve refah yükselmesi arzusuyla artan ihtiyaçların giderilmesi, yani ekonomik büyüme ve gelişme nasıl ve kim tarafından düzenlenecek vs. gibi bir dizi sorunların çözülmesi, önlemlerin ve kuralların alınması gerekmektedir.

İşte ekonominin ihtiyaç duyduğu bütün bu kuralları yasalarla düzenleyen **devlet, yani siyaset kurumudur**. Kısaca siyaset, özellikle de egemen siyaset, yani devlet ekonominin düzenleyicisidir.

Her ekonominin belli bir düzeni, belli bir sistemi vardır. Tarihte ilk insanlar, **ilkel komün** biçiminde ürünleri toplama ve avcılıkla en basit ekonomik düzeni kurmak zorunda kalmışlardır; çünkü ilkel kabile toplumunun üretim araçlarının, üretim bilgilerinin ve teknolojik seviyeleri ancak böyle bir düzene izin verecek düzeyde gelişmiştir.

Zamanla koşullar değişti, insanların bilgi ve deneyimleri arttı; insanlar daha modern ve verimli teknolojik üretim araçları geliştirdiler. Üretim ve ulaşım araçlarının giderek gelişmesi; toplumda bu araçların mülkiyeti, yani bu araçların kimin kontrolünde olacağı, üretimi kimin örgütleyeceği, dolayısı

ile ekonomiye kimlerin egemen olacağı konusunda da değişikliklere neden oldu.

Üretim araçlarına sahip olanlar; toplumun ekonomisine de egemendirler. Egemenler; hem üretilen ürün ve hizmetlerden aslan payını alırlar, hem de ekonomiyi düzenleyen devleti ve egemen siyaseti kendi denetimleri altına alma gücünü taşırlar. Toplumun ekonomisinde söz sahibi olan kesimler; bu bu avantajlı ve ayrıcalıklı konumları nedeniyle de toplumun hukuk, sanat, ahlak, din, medya vs. gibi diğer ideolojik ve üst yapı kurumlarında etkili söz sahibidirler.

Sonuçta insanlık tarihi; üretim araçlarındaki özel veya kamusal **mülkiyete bağlı** olarak çeşitli ekonomik sistemlere tanık oldu. Köleci toplum, feodalizm, kapitalizm ve nihayet sosyalizm, bilinen başlıca ekonomik ve toplumsal sistemlerdir.

Şimdi yukarıdaki siyasetle ekonomi arasındaki ilişkiyi tanımlayan satırları okuyan okuyucu; “Ekonomi ile siyaset arasındaki ilişkide **belirleyici** olan taraf nedir?” sorusuna düşünmeden, “Devlet ekonomiyi düzenlediğine göre, bu ilişkide belirleyici olan siyasettir” yanıtını verecektir. Ama yanılacaktır. Çünkü ekonomiyi siyasetin(devletin) kural koyarak, yasa yaparak karışması, ona belli bir sistem ve düzen getirmesi, kurallar koyması öyle rastgele ve keyfî olmaz.

İnsanlık tarihinde ekonominin gelişmesi, nesnel ve tarihsel bir süreçtir. Başka bir ifade ile insan toplumu keyfi olarak istediği zaman istediği gibi üretim yapamaz. Üretim yapma biçimi, o toplumun yaşadığı çağda üretim araçlarının niteliğine, üretim araçlarındaki mülkiyetin karakterine, insanların üretim bilgisinin ve teknolojisinin gelişim seviyesine bağlıdır. Dolayısı ile devlet te bir toplumun içinde bulunduğu çağa, duruma ve koşullara göre, ekonomisinin gelişim seviyesine bağlı olarak, kısaca **nesnel** ölçütlere göre ihtiyaç duyduğu önlemlere uygun yasalar çıkarmak, kurallar koymak durumundadır.

Örneğin toprak ekonomisine dayalı, genellikle tarım ve hayvancılığın yapıldığı, toprak mülkiyetinin büyük toprak ağalarının elinde olduğu ve tarlada çalışanların ise ağaların ve aşiretlerin yarı kölesi maraba olduğu bir **feodal** toplumda devletin; asgari ücret, sendikalaşma, emeklilik sigortası, toplu sözleşme vs. gibi işçi sınıfını ilgilendiren yasal düzenlemeleri yapması düşünülemez bile!

Kısaca devlet ve siyaset kendi keyfine göre ekonomiye yön veremez! Bu nedenle de siyasetle ekonomi arasındaki ilişkide belirleyici olan taraf **ekonominin nesnel ihtiyaçlarıdır** diyebiliriz. Genel anlamda **ekonomi, toplumun temelidir**; siyaset, hukuk ve diğer ideolojik alanlar ise toplumun **üst yapısıdır**.

Şimdi gelelim asıl konumuz olan küreselleşmeye. Küreselleşme; çok basit ifade edersek eğer, **emperyalizm** aşamasındaki **kapitalizmin bütün yer küresine yayılma ve egemen olma** sürecidir.

Kapitalizm, sermayenin ekonomiye ve toplumun diğer üst yapı kurumlarına egemen olduğu bir sistemdir. Kapitalizmde sermayenin egemenliği, toplumdaki üretim, ulaşım ve iletişim araçlarının **özel sahibi olmasından kaynaklanır**. Kapitalizmde **sermaye sınıfının (Fransızca burjuvazi), bu ayrıcalıklı ve avantajlı pozisyonu nedeniyle** özellikle işgücünü satarak kendisinin ve ailesinin geçimini sağlayan emekçiler üzerinde egemenlik kurar. Sermaye, emeği sömürerek zenginleşir, toplumsal gücünü ve itibarını her geçen gün daha da artırır. Kapitalizmin ilk çağlarında sermayenin egemenlik ve sömürü sınırı, kendi ulus devletinin sınırları içindedir. Zamanımızda bu türden ulus devlet sayısı, BM üyesi 192 adettir.

19. yüzyıl sonundan itibaren kapitalizm, **emperyalizm aşamasına** geçmiştir. Emperyalizm aşamasında kapitalizm ise artık tekelleşmiş büyük sermayenin egemenliğinin **kendi ulus devletinin sınırlarını çoktan aşmış**; dünyanın diğer gelişmemiş veya az gelişmiş ülkelerini sömüren, onların yeraltı ve yerüstü zenginliklerini talan eden saldırgan, asalak ve geric bir kapitalizm haline gelmiştir. Emperyalist kapitalizm dünyada var olan 192 ulus devletin hepsinde değil, sadece 7-8 ulus devlette (ABD, Kanada, Almanya, İngiltere, Fransa, İtalya, Japonya) var olan bir sistemdir. Emperyalist devletlerin en güçlüsü ve lideri II. Dünya savaşıdan beri ABD’dir.

Emperyalist devletlerin ekonomik gücünü anlamak için, sadece ABD ve AB 'nın dünya toplam ulusal gelirlerinin % 55'i elde ettiklerini göz önünde tutmak, yeterlidir. ABD'nin bütün yer küresini kuşatan bölgelerde konuşlanmış olan 768 adet askeri üsse sahip olduğunu da unutmamak gerekir.

Küreselleşme olgusu; başta ABD olmak üzere, Avrupa Birliği(AB) emperyalist şirket ve devletlerinin, emperyalizmin ekonomi politikası olan **neoliberalizmi**, çoğu zaman dini siyasete alet eden “**Yeni Muhafazakârlık**” ideolojisi ile **demokratikleşme** maskesi altında, bazen zorla, **askeri işgal** ile kimi zaman da **baskı ve şantajla** vs. dünyanın bütün diğer ulus devletlerine **dayatmalarıdır!**

Liberalizm, 19. Yüzyılda Avrupa kıtasına egemen olan kapitalist iktisadi politikaların temel felsefesi iken; buna karşılık **Neoliberalizm**, 20. ve 21. yüzyıl emperyalist-kapitalist sistemin ekonomi politik felsefesidir.

Liberalizmin özü, esası; dün de bugün de, üretim araçlarında **özel mülkiyet** hak ve hukuku temelinde, sermayenin, **kâr ve rant** ihtiyaçlarına göre, **özgürce** (liberal) hareket edebileceği biçimde, ekonominin düzenlenmesidir. Liberalizmde devletin ekonomik faaliyetlere doğrudan karışmaması, iktisadi eylemlerin sadece burjuvaziye bırakılması, devletin asli görevinin sadece yasalarla burjuvaziye desteklemesi esastır.

Çağdaş liberalizm olan “**Neoliberalizm**”(Yeni Liberalizm), küreselleşmenin ekonomik yönüdür. Neoliberalizmin temel felsefesi tıpkı liberalizm gibi; ekonomide devletin rolünün en aza indirgenmesi, buna karşılık bütün ekonomik sektörlerde “özel” şirket ve işletmelerin egemenliğinin yaygınlaştırılmasıdır. Emperyalist-kapitalist sistemin 1929 büyük buhranından 1980 yılına kadar uyguladığı yarım asırlık **Keynesçi**, yani özel sektör yanında büyük ölçüde devletçiliğin de ekonomide önemli rol oynadığı dönem artık geride bırakılmış; **özelleştirmelerle**, yani kamu işletmelerinin özel şirketlere satışı ile **neoliberalizm, sistemin temel iktisadi politikası** haline gelmiştir.

Küreselleşmenin **siyasi, ideolojik, diplomatik** vs. yönü ise emperyalizmin **ikili bir stratejisi** üzerinden yürütülmektedir.

Birinci strateji; çevre ulus devletlerin var olan devlet ve hükümet politikalarının, makalemizin başında ele aldığımız, ekonomi ile siyaset arasındaki ilişkide belirleyici olan tarafın ekonominin ihtiyaçları olduğu ilkesine göre, küresel finans kapitalin **neoliberal** ekonomi politik ihtiyaçlarına uygun olan, örneğin

- Özelleştirmeleri gerçekleştiren,
- Emekçilerin sosyal haklarını budayarak, onları taşeronlaştırarak, **kuralsız ve güvencesiz** çalışma koşulları yaratarak, **sermayeye ucuz ve esnek emek gücü arzı sunan**,
- Vergisiz, gümrüksüz, kotasız **sermaye ve emtia transferine** izin veren,
- Ulusal **parasının kur ayarını serbest piyasanın vicdanına bırakan** politikalar olmasıdır.

İkinci strateji ise; emperyalist merkezin çevresinde yer alan **ulus devletler** olabildiğince **parçalanarak** bu devletler, küçük, önemsiz **kent devletleri** haline dönüştürülmesine çalışılmaktadır. Bunu BOP örneğinde canlı olarak hep birlikte yaşıyoruz. Bu strateji, emperyalizmin dünya hegemonyası politikasından başka bir şey değildir!

ABD liderliğinde emperyalizminin dünya hegemonya politikasının şiddetle uyguladığı örnekler olarak 2001 yılı Afganistan, 2003 yılı Irak işgalini verebiliriz. Bu bağlamda yakın zamanda “Genişletilmiş Kuzey Afrika” Projesinin “Arap baharı” başlığı altında Tunus, Libya, Mısır ve Yemen’de uygulandığına yine hep birlikte tanık olduk. Komşumuz Suriye’de ise hâlen, bu hegemonya politikasının bir parçası olan BOP, bütün kanlı vahşetiyle yaşama geçirilmeye çalışılıyor.

İkinci bölümde küreselleşmenin **ulusalcılık** ile bağlantısını ve ülkemiz **Türkiye üzerindeki etkisini** inceleyeceğiz.

Mehmet ÇAĞIRICI

mehmet.cagirici@politikadergisi.com [2]

Devam Eden İçerik: [Küreselleşme, Liberalizm ve Ulusalçılık \(II\)](#) [3]

Yorumlar

- [Analiz](#) [4]
- [Dış Siyasa](#) [5]
- [İç Siyasa](#) [6]

Kaynak URL (25/04/2024 - 20:58 tarihinde yazdırıldı):

<http://politikadergisi.com/makale/kuresellesme-liberalizm-ve-ulusalcilik-i>

Bağlantılar:

[1] <http://politikadergisi.com/pd-uye/mehmet-cagirici>

[2] <mailto:mehmet.cagirici@politikadergisi.com>

[3] <http://politikadergisi.com/makale/kuresellesme-liberalizm-ve-ulusalcilik-ii>

[4] <http://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/analiz>

[5] <http://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/dis-siyasa>

[6] <http://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/ic-siyasa>